700—12TH ST N W
WASHINGTON D C

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 53. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 8-го березня 1941. No. 53. Jersey City, N. J., Saturday, March 8, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РЕМЕСЛО ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ АБСОЛЬВЕНТІВ

НЮ ЙОРК.—Посадник Ля Ґвардія перед університетськими студентами говорив, що нині такі часи, що люди з академічним образуванням не можуть зараз ставати професіоналістами, лікарями, або адвокатами, і з набутої науки заробляти на життя. Треба вчитись якогось доброго, спеціялізованого ремесла, як ось летунська механіка. Вона потребує багато людей. Наука, говорив посадник, це така річ, яка потрібна і доброму ремісникови. Крім того вона дає приємність навіть тому чоловікови, що з неї безпосередньо не користає. Те саме відноситься до мистецтва. Можна бути дуже добрим мистцем-аматором, а водночас спеціялізованим ремісником. З ремесла жити, а мистецтвом займатись для власної приємности.

НА ПОМІЧ ЦЕРКВІ В МОСКВІ.

ВАШИНҐТОН. — Бувший американський амбасадор до Москви і Парижа, Вилиєм Булит, тепер видав заклик до американців, щоб матеріяльно і морально помогли одинокій католицькій церкві в Москві, в якій є священик американського походження, Бравн, бо в цілих Совєтах це одинока католицька церква, в якій чужинці католики і некатолики, можуть учащати на богослуження. Як відомо, ту церкву кілька разів большевицькі хулігани ограблювали і збещещували. Таке сталось знов недавно й американський уряд навіть вислав формальний протест на руки Москви. Ця церква знаходиться недалеко будинку головного управління ҐПУ, яке вміє знайти свої жертви далеко, поза границями Совєтів, а не вміє під носом охоронити цеї церкви перед хуліганами.

МОЛОДІ АМЕРИКАНЦІ ЗА „ЛІЗ-ЛЕНД БИЛ".

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії під директорством д-ра Ґелопа подало до відома, що законопроект ч. 1776 має велике число прихильників серед тих молодих американців, які є в поборовім віці. На сто 54 висказалось рішуче за цей законопроєкт, 24 рішуче проти нього, решта була нерішена. Із старших громадян, які управнені до голосування, на сто 56 заявляються за законопроєкт, 10 є рішуче проти нього, решта незоріентована. Проте в останніх десятьох днях малий відсоток людей перехилився в бік тих, що є проти законопроєкту. Це сталось внаслідок гострої опозиції в сенаті.

ПЕРЕСТОРОГА ПЕРЕД ТОТАЛІЗМОМ.

ВАШИНҐТОН. — Член тимчасового економічного національного комітету, д-р Торп, перестеріг американський уряд, щоб він обережно поступав з реґуляцією приватного бизнесу, бо точнісько від такої самої реґуляції зачинався фашизм в Італії і націзм в Німеччині. Раз ставши на становищі, що індивідуальна підприємчивість завела, ця реґуляція буде кожний раз збільшатись.

ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ.

НЮ ЙОРК. — Комітет національної індустрії подав до відома, що безробіття в минулім місяці січни зросло на 729,000. А то тому, що в тім місяці припинило роботу багато сезонових робітників. Проте в січни ц. р. було на поверх два міліони більше працюючих, ніж у січни минулого року. Всіх безробітних нині ще далі є поверх сім міліонів, в порівнанні з девятьма міліонами зперед року. Всіх працюючих людей в Америці нині є близько 48 міліонів осіб.

ІСТОРІЯ „ГОЛКИ КЛЕОПАТРИ".

НЮ ЙОРК. — В Ню Йорку, на подвірі музею. штуки в Центральнім Парку, від 60 літ стоїть високий гострий камінь з вирубаними на нім старими єгипетськими знаками. Загально названо той камінь „голкою Клеопатри", старої єгипетської королеви. Щойно тепер музейні власти подали коротку історію цього каменя-обеліска. Виходить, що він має нівроку собі літ. Витесано його 1,600 р. перед народженням Христа в старім Єгипті. 12 літ до Христа старі римляни перенесли його до Александрії в Єгипті. А 60 літ тому, завдяки заходам В. Вандербилта, перенесено його до Ню Йорку.

УРЯД ХОЧЕ СКАРЖИТИ ДО СУДУ.

ВАШИНҐТОН. — Представники федерального уряду запитували суддів найвищого суду, чи уряд має також право скаржити приватні компанії до суду за винагородження, коли ті компанії, творячи трост, ошукали його на цінах? Бо таке зайшло між урядом і сімома компаніями гумових опон. Вони предложили оферту перед урядом і поставили досить високі ціни. Але їх оферти були що до сотика такі самі у всіх. А це вистарчальний доказ, що між ними було порозуміння.

ОПОЗИЦІЯ В СЕНАТІ МЯКНЕ

За порозумінням із сенаторами з опозиції, сенатор Елендер, який вніс у сенаті поправку до законопроекту ч. 1776, аби виразно заборонити президентови висилати американські збройні сили до чужих країв, відтягнув той свій внесок. Опозиція починає приходити до переконання, що така виразна заборона висилати військо до чужих країв справді буде заохотою для чужих аґресивних країв робити те, що їм захочеться, бо всеодно американський уряд не зможе загрозити їм силою. На місце згаданої поправки, одначе, опозиція поставила другу поправку, дещо лекшу і таку, яку можна розуміти в двоякий спосіб. Одначе проурядові кола в сенаті виступають і проти цеї поправки.

Назагал, в сенаті внесено дотепер 32 більші поправки до згаданого законопроекту, які обіймають висилку війська до чужих країв, обмеження мілітарної помочи лиш деяким краям, конвоювання торговельних кораблів американськими воєнними кораблями, і т. п. Чимало з тих поправок принято, чимало відкинено, а ще залишається половина під нарадами.

ОТРУЯ КОМУНІЗМУ СЕРЕД УЧИТЕЛЬСТВА

Перед стейтовим комітетом дослідів комуністичної діяльности по американських школах у нюйорському стейті, на черзі зізнавав один професор, Вилиєм Мартин Канінґ. Він сказав, що сам передтим був комуністом, і що в Сити Каледж є від 40 до 50 професорів активних комуністів, які були чинні в американській комуністичній партії, а також користали зо своїх професорських катедр, щоб у ріжний спосіб подавати учням комуністичну науку. Ті професори, говорив Канінґ, мали також свої прибрані назвища. Він подав половину назвищ, а про решту не памятав.

ПРОДОВЖЕННЯ СЛУЖБИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ҐВАРДІЇ

Департамент війни буде робити заходи перед конґресом, щоб той законно продовжив мілітарну службу американській національній ґвардії на шість до 12 місяців, коли заграничн а ситуація не поправиться, або ще поґіршиться. Ґенерал Маршал заявив, що бажаним булоб, щоб ґвардисти відбули додатково рік мілітарного вишколу.

ЛОНДОН ЗААЛЯРМОВАНО ВЖЕ ПЯТЬ СОТ РАЗІВ

Американський кореспондент, Дейвид Андерсон, подає, що він був свідком пятьсотного алярму, яким повідомлювано британську столицю, як це буває в таких випадках, про налет німецьких летунів. Таких алярмів було досі під початку війни 500. Тим разом налет тривав дуже коротко й не залишив по собі ніякої шкоди.

МОЖЕ КІЛЬКА СОТ ВОЯКІВ, А НЕ СТО ТИСЯЧ

Британська преса називає „фантастичними" відомости, які мали вийти з Вашинґтону, а з яких малоб виходити, що в Лібії є вже до сто тисяч німецького війська. На те, щоб можна було перевезти стільки війська до Африки, требаб зужити коло 50 кораблів, кожний по 5,000 тон поємности. Очевидно, кажуть британці, що не є виключене, що могло передертись підчас ночі дещо німецьких вояків до Африки. Але в такому разі можнаб говорити про кілька сот, а вже в крайньому випадку про кілька тисяч, а ніяк про сто тисяч.

ЗАТОПИЛИ 11 КОРАБЛІВ КОЛО НАРВІКУ

Британська фльота підплила до Лофотських островів на норвезьких водах біля Нарвіку і забрала там 215 полонених, знищила 11 кораблів, загальної поємности 18,000 тон, а крім того знищила фабрику рибної оливи, вживаної для споживчих цілей, як теж для виробу ґліцерини, потрібної для вибухових матеріялів. При тому, як підкреслюється у звідомленню, британці не понесли найменшої втрати чи шкоди.

РЯТУНОК З ТРУДНОЩАМИ.—Чоловік, котрого ноги видно на світлині, схопив за ноги другого чоловіка, котрий тримає так само за ноги третього, котрий знову держить за ноги лікаря, котрий дає зне[illegible]уючий лік жінці, котру привалило румовище дому розбитого німецькою бомбою (в якому місті в Анґлії). Жінку врятовано.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Згідно з параграфом 12 статуту У. Н. Союзу, відділ, який вибрав делеґата на конвенцію У. Н. Союзу, має прислати повновласть делеґата до головного рекордового секретаря НЕ ПІЗНІШЕ ЯК ШІСТЬДЕСЯТЬ ДНІВ ПЕРЕД КОНВЕНЦІЄЮ.

Маючи на увазі, що конвенція розпічнеться 12-го травня, то останній речинець для присилки повновластей є ДЕНЬ 12-го БЕРЕЗНЯ 1941.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

В СОВЄТАХ ПИШУТЬ, ЩО ТУРЕЧЧИНА ГОТОВА БОРОТИСЬ

МОСКВА. — Червона Звізда, орґан совєтської армії, покликується на чужинецьких дипльоматів, що заповідають, що Туреччина таки готова піти до війни, як німці займуть Сальоніки. В такому разі Туреччина дозволить британським кораблям переплисти Дарданелі й дістатись на Чорне море, щоб звідтам атакувати німецькі позиції. Далі Туреччина дозволить теж британцям висідати на турецьку землю, оскільки це буде їм потрібне для воєнних операцій проти Німеччини. Замітне тут те, що нема ні слова згадки про те, що думають совєтські дипльомати, а тільки згадується про „погляди чужинців". Далі кажеться ще про те, що вся дипльоматія держав „осі" звернена тепер до цього, щоб Туреччина і Юґославія остали невтральними.

СОВЄТИ НЕ СТАВИЛИ НІЯКОГО УЛЬТИМАТУ РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ. — Юнайтед Прес подає, що совєтські представники маються тепер на осторожі, коли що говорять про Балкан. Це від того часу, як стало фактом, що німці забрали Болгарію. Тепер запевнюють, будьтоби Совєти згромаджували якісь війська над румунсько-совєтською границею, зокрема в Басарабії. А кілька днів тому, заки німці ввійшли до Болгарії, з тих самих джерел виходили вісти, що іде до конфлікту між Совєтами і Німеччиною, що з Києва вислано на румунську границю великі сили війська, що в Одесі воєнне поготівля і т. п. Тепер кажеться, що нічого подібного не було. Що більше: Не було теж і ніякого совєтського ультиматума, про який поширено вісти по цілому світі. Іде тут про ультимат СССР, ніби врученний Румунії з домаганням відступлення пристаней і дальших територій, зокрема Молдави. Словом, як виявляється, не було нічого такого, що моглоб турбувати Німеччину в її плянах на Балкані. Всі слухи, що Совєти пробували робити якісь перешкоди, показуються видумкою.

КАЖУТЬ, ЩО ЦЕ НІМЕЦЬКА ПРОПАҐАНДА.

ЛОНДОН. — Достовірні й авторитетні джерела подають, що нема ніякої правди в тому, щоб Совєти домагались від Румунії відступлення пристаней на Чорному морі. Кажуть, що ті вісти походять від німців і є ділом націстівської пропаґанди. Ціль тої пропаґанди має бути така, щоб залякати Балкан совєтськими аґресивними замірами. А Німеччина ніби охороняє Балкан, згідно з тим, що голосять націсти.

ПРОТИ КОМУНІСТІВ І ЇХНІХ СИМПАТИКІВ.

БІЛҐОРОД. — Доносять з Софії, що в цілій Болгарії відбуваються арешти большевицьких симпатиків. Поліція конфіскує теж і комуністичну літературу.

ЩЕ ОДНА ПЕРЕМІНА.

МОСКВА. — П. Горемкін зістав назначений комісарем військового постачання. Його попередника усунули враз з 6 іншими провідниками за погану роботу.

ІСТАНБУЛ ГОТУЄТЬСЯ ДО ОБОРОНИ.

ІСТАНБУЛ. — В часі, коли турецький президент Ізмет Іноню береться висилати відповідь канцлерови Ґітлерови, в Істанбулі переводять евакуацію і готуються до оборони. Це заповідає близьку війну. Залізниця, що іде через Балкан до Істанбулу, вже не іде, як бувало, через Болгарію, а через Юґославію і Ґрецію. Далі кажуть, що літак, яким летіли висланники Ґітлера до Туреччини, був обстрілюваний, як летів турецькою територією, бо не дістав на час дозволу. Як прилетів до Анкари, то крила були подіравлені від куль.

В ЮҐОСЛАВІЇ ДАЛІ НАПРУЖЕННЯ.

БІЛҐОРОД. — В цілій Юґославії панує величезне напруження, бо край стоїть перед великим рішенням. Німеччина натискає всіми силами, щоб Юґославія приступила до Потрійного Союзу, та щоб дозволила на перемарш німецьких військ. Сама Юґославія бажалаб держатись середньої лінії й остати невтральною.

ЯПОНІЯ І НІМЕЧЧИНА.

ТОКІО. — Відложено пляновану поїздку японського міністра заграничних справ Мацуоки до Берліна й Москви, бо минула криза з Індо-Китаєм і нема ніяких пекучих справ до полагодження. Та проте Японія хоче переговорити з Німеччиною деякі справи, бо так є, що вона обовязана боронити Німеччини, якби так вона рішилась воювати з Совєтами і Туреччиною наслідком балканської кризи. Зате Німеччина не обовязана боронити Японії, якщоб, на приклад, Совєти пішли проти неї війною.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокое число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИСКАЗУВАТИСЬ, АЛЕ ЯК?

Чим і як допомогти звідси визвольним змаганням українського народу? Отсе є те питання, яке постійно стоїть перед американськими українцями. І, очевидно, заставляє нас думати про це в теперішню хвилину інтензивніше й глибше, бо українська справа опинилиcь в новому складному положенню. Тому це свого роду природне явище, коли зачинають появлятись ріжні голоси, що пробують ту проблему розяснювати, чи вирішувати. На нашу думку це є позитивне явище, якщо тільки ті, що забирають голос, беруться до справи серіозно. А не серіозними є для нас ті, що пишуть в такий спосіб, неначеб вони одні всьо знали, розуміли і передбачували, що пишуть в тоні „я казав", „я те знав", „я радив ще тому рік чи два" і т. п. Поляки мають на таке розумування дуже влучне означення, називаючи його „гаданем-розповяданем". Та ми хочемо осуджувати це лагідніше й тому відповідаємо на того роду розумування словами Шекспіра з „Венецького купця": „Колиб було так легко зробити, як знати, що доброго мається зробити, то каплиці сталиб святинями, а хати бідних княжими палатами". Бо коли іде про гарні замисли, то їх українцям ніколи не бракувало. І якби вони рішали, то вже давно булаб соборна Україна. А що так не є, тому й на такі мудрощі, що нагадують те, що хто думав, а чого не доконав, тепер не пора. За те добре, коли хто забирає публично слово у тих усіх справах, розваживши перед тим добре, що пише чи говорить, бо тепер такі часи, що по цілому світі відповідальні люде перестають ляпати язиками, а на папері стають ще більше повздержливими, знаючи, що за такі слова платить ціла нація. А далі: дискувувати можна сьогодня тільки з особами, що розуміють теперішню ситуацію, що пишуть з розвагою, що одні одних шанують. В спокійних часах було доволі нагоди виговоритись і собі наговорити. Колиж хочемо іти з кимсь в одному ряді, разом виступати і разом представляти американсько-українське громадянство, а далі й разом помагати українській справі, то мусимо заховувати певні міри, які вказувалиб, що ми зорганізована, свідома, карна й політично вихована громада. І тому так треба вважати, що й як тепер пишемо. Інакше краще буде, коли ті, що бажають писати, будуть держатись Шевченкової поради: „Голубчики, пишіть для себе, та не друкуйте!" Зате глибоко передумане слово, оперте на солідним знанню минулого й на оцінці теперішнього, є пожадане. Навіть скажемо, що воно дуже потрібне, бо допоможе нам усім іти правильним шляхом. Обміна думок є в таких випадках обовязково потрібна, якщо тільки заховуємо при тому ті вимоги, про які вище сказано. А хто не вміє чи не хоче до цього засосуватись, так хай краще не обзивається.

НА ТЕМУ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН

В канадійському часописі „Новий Шлях" (з 27. лютого) пишеться в передовиці про те, які повинні бути відносини Польщі до України. Насамперед ствердже, що не претендує „на говорення в імені цілого українського народу, бо на таке ніхто з нас на чужині права не має". Але хоче проте сказати те, що може сказати... Отже в статті під наголовком „Це не протипольське становище", каже між іншим таке:

„Передусім хотіли ми підкреслити факт, що остання трагедія Польщі нічого поляків не навчила — принаймені не навчила тих, що здавна живуть на чужині, і тих, що втекли на чужину по розвалі польської держави. Ці поляки хочуть від українців співпраці, хочуть якнайбільших уступок для справи співпраці. Одначе зо своєї сторони українцям на жадні уступки не йдуть. На їхню думку, нова польська держава — крім тих українських земель, що їх мала остання польська держава — повинна мати ще й Буковину. Польща має бути провідником на сході Европи. І багато інших загально відомих польських нісенітниць...

„Ми висловили переконання, осягнене досвідом минулого, що чимбільша була би майбутня польська держава — а ще й коштом української території — тим коротше вона існувала би. Будуча польська держава не може бути провідником на европейському сході, бо на це не має жадних кваліфікацій: народ невеликий, культурно не стоїть найвижче, економічно не багатий, в своїй політиці терпить на хворобу великости та виявляє найгорпші черти імперіялізму — загарбництва й бажання побивати лежачого.

Щодо співпраці.

„Щодо українсько-польської співпраці, ми висловили переконання, що всяка балачка про неї безхосенна, як довго поляки не перестануть мріяти про побільшування польської держави коштом українсьої території. По минулій світовій війні Польща й Україна проголосили свою державну незалежність і почали творити свої держави. Большевицька Москва відразу кинулася на молоду українську державу, щоб її розбити та поживитися Україною. Тимчасом поляки, замісць помогти молодій українській державі, кинулися на її західні землі й скориставши з того, що більші збройні сили України кривавляться з червоним московським наїздником, загарбали її українські області. Хіба сьогодні не ясно кожному полякови, що якби польська держава не була тоді запхала ножа в плечі молодої української держави, то сьогодні жили би в доброму сусідстві побіч себе українська й польська держава? Не було би комуністичної загрози в Европі й мабуть не дійшло би було до цієї великої й жахливої війни.

„Сьогоднішним полякам треба в кожному разі, як говорять про потребу українсько - польської співпраці в визвольних змаганнях, памятати, що український народ ніяк і ніколи не зречеться своїх західних областей в користь поляків, бо „українська земля має належати до України". Це в жадному разі не є протипольське становище, як це пишуть деякі польські ґазети. Колиб поляки стали на засаді, що „чужого не хочемо, але свойого не дамо", то це не лише було би кроком до уможливлення українсько-польських приязних взаємин, але до нормалізації відносин на европейському сході в недалекому будучому".

ВОЄННІ ПЛЯНИ І УКРАЇНА

Майже нема одного дня, щоб не було в американській пресі згадки про Україну, коли обговорюється воєнне положення в Европі й ті політично - воєнні комбінації, що назрівають. З якого боку не підходити, а України обминути не можна. Всюди вона заважує, хоч кожний з інтересованих ріжно оцінює те заважування. А як так є, то, очевидно, згодом заважить теж і слово самого українського народу, себто того, яким торгують, в якого імени калькулюють, яким лякають.

В останніх днях звернули на себе загальну увагу статті американського журналиста Ліленда Стова, що щойно вернув з Европи і тепер подає „неценсуровані" враження з того, що він там бачив, роблячи при тому і свої висновки на будуче. При тому він згадує часто теж і за Україну. Він переконаний, що Німеччина не довіряє Советам і тому використовує українську проблему на те, щоб шахувати Совети, а заразом, щоби бути готовим на всяку евентуальність. Стов бачив советську армію в Фінляндії. Він теж переконався на власні очі, які великі удари завдавала Советам мала фінська армія, та як нищила Совети вже навіть така мала війна як з Фінляндією. Тому Совети не підуть до війни, а тільки будуть змагати до того, щоб її якнайдовше протягнути. Тому саме, каже Стов, Совети навіть не кивнули пальцем, коли вже стало очевидним, що Німеччина ввійде з військом до Болгарії. Як нічого не робили, коли Німеччина розбивала й займала Францію. Це добре знають нацисти. Та проте маються на осторозі. І тому не зводять очей зо шляху на Україну і Кавказ. Але справа представляється так, що їхньою найважнішою і властивою журбою є те, як поконати Англію. Дотеперішні спроби поконати Англію не можна назвати вдачним. Се знають самі німці. Їхній напад на Англію, за який вони брались минулої осени, не вдався. Британська Королівська Летунська сила до цього не допустила, бомбардуючи постійно пристані в Франції, Голяндії й Бельгії, звідки німці думали відплавати з військом, що малоб здобути Англію.

Якщо Гітлер думає, що він мусить заняти Англію, то він мусить це робити негайно. Він знає, каже Стов, що продовження війни до двох чи трьох літ, це його напевна програна; він також знає, що він не може держати довго міліони европейців в свойому панованні, як довго Англія буде дальше такою, якою вона є. Це впливатиме на ментальність поневолених націй в Европі, які будуть бунтуватися, коли побачать, що Німеччина не може здобути Англії. Тому, щоб кинути нову офензиву проти Англії, Гітлер мусить мати певні плечі. Тому він захоплює Болгарію, щоб евентуально змусити греків до замирення та здобути нові джерела поживи для своїх армій.

Проблеми близького сходу.

Дехто здогадується, що Гітлер плянує „бліцкріг" через Малу Азію (Сирію); щоб заняти Суеський канал й тим робом перетяти т. зв. життеву лінію британської імперії. Та це, кажуть, булоб безглуздям з його сторони атакувати Дарданелі та взагалі наражати собі Туреччину. В першу чергу, Туреччина буде безсумніву воювати, коли її заатакує Німеччина. Це буде друга Греція. По друге, хто знає географію Туреччини, її гірський терен, брак доріг та великих комунікаційних артерій, то знає, що Туреччина має дуже слабі можливости для „бліцкріґу". Отже, по всякій правдоподібности, німці не заатакують Туреччини, а тільки схочуть забезпечити собі тили перед можливим англійським десантом в Греції. Хоч Сталін дав Гітлерови вільну руку на Балкані, то всеж таки, не знати, яка булаб його позиція, колиб німці напали на Туреччину. Дуже можливо, що Туреччина діставаб воєнну поміч у формі повзів, літаків, бензини, а може й „охотників" від СССР, подібно як колись діставав допомогу лівий еспанський уряд. (Є ще друге припущення, що в подібному випадку, Сталін не піде на поміч Туреччині, а навпаки, ще поможе Гітлерови добити Туреччину, як що він зробив у випадку Польщі).

Німці хотілиб мати цілий антлянтійський беріг.

Щодо Еспанії та Португалії, то нема двох слів, що німці від давна прагнуть мати ціле атлянтійське побережжя, та головно, Ґібральтар. Та всеж таки, вони невідважуються напасти на іберійський півостров, щоб не отвирати нових фронтів боротьби. Подруге, ген. Франко, який недавно бачився з Мусолінієм та марш. Петеном, не хоче датися втягнути у війну з Англією. Еспанія, зрештою, вимордована горожанською війною, її населення не доїдає, вона ще далеко від нормального життя. Тому, люди, чи еспанці підуть під намови Гітлера, щоб підняти зброю проти Англії.

Чи можливий німецький напад на Советський Союз?

Заходить питання, пише Стов, чи є можливий напад Німеччини на Советський Союз? Минулого грудня, коли він був в Атенах, він отримав інформації з Букарешту й Берліна, що такий напад є в стадії повної підготовки, й що він матиме місце перед літом 1941 року. Тепер, це знову ще є менш можливим, хіба, що Гітлер занехав би плян наїзду на Англію. Це одначе не означає, що Німеччина, каже Стов, залишила думку розгромлення червоної армії й походу на Україну і Кавказ.

„Україна порівнюючо дешева та багацтвами приманлива перемога".

Румунська нафта ледви чи вистарчає Гітлерови для вдержання його могутньої воєнної машинерії. Кавказ з його величезними копальнями нафти в Баку та багата в збіжжя Україна — це одиноке місце, що можуть дати Гітлерови відповіди на його пекучі проблеми, пише Ліленд Стов.

З усіх тих можливостей пише Стов, Україна являється ще найменшим ризиком: „Україна, з другої сторони, є низова, отворена та принадливо багата. Нацистичні дивізії, повзи й літаки можуть там вдарити кожньої хвилі й то з порівнюючою скорістю, та що найбільше, з найбільшим довірям в успіх. Україна є одинока порівнюючо дешева перемога, яку може Гітлер тепер денебудь доконати".

Стов стверджує, що на підставі його 17-місячних обсервацій в Европі, він приходить до переконання, що Гітлер мусить скоро щось робити, коли не хоче, щоб його армія була розкинена по цілій Европі. Якщо між березнем і серпнем, пише він, Гітлер не зможе захопити Англії, то він знає, що його війна вже програна. Навіть, колиб Гітлер рішився на інші шляхи підбоїв, то проте, без здобуття Англії, він не виграє війни. Стов пише далі, що Гітлер може „може дуже легко підбити Україну, розгромити Сталінізм, але всежтаки війну програти".

Це сказав уже двічи англійський премієр Чорчіл, коли твердив, що Німеччина може дійти аж до Кавказу, та всежтаки програти війну.

БРАК ОДЯГУ ТА ПРЕДМЕТІВ УЖИТКУ В СССР.

„Ізвєстія" з 16. січня нарікають гірко, що підприємства та промислові кооперативи московської области не виконують плянів виробу одягу та ріжних предметів щоденного ужитку, додаючи, що можна собі уявити, оскільки гірше мається ця справа на окраїнах держави, коли вона перебуває в такім злім стані в самій Москві. Часопис звертає увагу зокрема на те, що виріб обуви цілком невистарчальний та що підприємства і кооперативи зовсім не числяться з порою року, виробляючи на зиму купельові штанята, а на літо теплі одяги. Не менше нарікає він на безголовий централізм при розподілі найпотрібніших товарів, які перевозиться з одного кінця СССР до другого, коли їх можна цілком добре виробляти на місці, зазначуючи, що транспорт коштує часом більше, ніж ці товари варті, бо перевозиться часом не лише меблі, а й деревляні лопати та будівельні матеріяли.

Тема порушена „Ізвєстіями" ані трохи не нова. Вдоволення потреб советського населення все стояло на останнім місці в програмі московського уряду. Раніше советських „громадян" потішалося тим, що по устійненні соціялістичного ладу все буде добре. Тепер навіть і того не робиться.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(34)

Лікарі: д-р Гащин, директор лічниці в Перемишлі, д-р Климківський, фізик в Бялигороді, д-р Снітицький, лікар в Змигороді, д-р Ем. Гладишівський, фізик в Тернополі, д-р Модест Гумецький, в Коросні, д-р Евген Хиляк, полковник лікар в Хорватії; політична адміністрація: радник Константинович у Відні, (міжнародне право). Володимир Криницький, інспектор при залізниці, Бенед. Мійський, інжінір при намісництві у Львові, основник бурси в Новому Санчі.

Павло з Коросна з XV. ст. поет.

Михайло Василевич з Сянока, з XVI. ст. переклав чотири евангелія на галицьку мову.

Іван Прислопський з XVIII. ст. написав „Литургикон св. Іоана Золотоустого" і „Ирмологіон", переклав по лемківськи „Псалтир Давида", і т. п.

Тимофей з Височан, з XVIII. ст. написав „Евангеліє учительное".

Даміян Левицький з Нової Веси, залишив „Сборник духовних стихов й пісней".

Степан з Рихвальда з XVII. ст. написав „Учительное евангеліє".

Йосиф Ярина з Радоцини, професор права на Богословію у Львові.

Бенед. Мохнацький з Баниці (з XVII. ст.), д-р мед. оставив: "Dissertatio inauguralis medico-politica de Pharmacopolis".

Михайло Констастинович з Жидівського (в Ясельниці), нагороджений золотим хрестом за прислугу в часі переходу російських військ через Лемківщину на Угри (1849 р.); написав „Генеалогію роду Острожських - Константиновичів".

Михайло Криницький, душпастирював в Ганьчовій (Горличчина), написав „Историческое состояние намѣстничества Мушинскаго; Мишина і Тилич". (Відень 1853).

Онуфрій Криницький з Кривої (Горличчина), радник відзначений цісарськими орденами за свої наукові праці.

Василь Чернявський зі Злоцького, доцент львівського університету.

Йосиф Гойнацький, з Чирної (Грибівщина), написав „Хроніку церквей чи парохій Берест і Поляках", „О ктиторах св. храма в Берсті і Полянах".

Теодор Курило з Високої, залишив рукописи: „Теольоґія пасторалес" і другі.

Антін Менцінський, з Пельні (Сяніччина) написав „Мати моя з своїми синами" (Львів 1867).

Йосиф Б. Щавинський написав „Начало історії — Червоної Галицької Руси".

Іван Константинович з Крамної (Ясельщина) видав „Описаніе икон по церквах в столичним городі Львові".

Йосиф Сембратович, уроджений 8. листопада 1821 р. в Криниці, у Відні скінчив з відзначенням богословські науки, в Римі докторизувався, назначений префектом духовного семинара у Львові, відтак віцеректором духовного семинара у Відні, професором. львівського університету, помічником - суфраганом перемиського епископа, 18. травня 1870 р. митрополитом Галичини, видав до українського духовенства безліч пастирських листів та для народа пастирські послання.

Духовенство в боротьбі з отруєю — алькоголем.

Тому саме, що цей великий громадянин-митрополит перший звернув увагу на грізне положення та небезпеку, що алькоголь великі спустошення чинить серед народніх селянських мас, годиться в короткі переглянути, які заслуги українське духовенство поклало для обезвдоленого нашого народу в боротьбі з шкідливим уживанням алькогольних напитків.

Від часів знесення панщини почали — як гриби по дощі, виростати на наших землях шинки й горальні. Звільнений український нарід від кріпацтва та нове лихо — ще гірше напосілося на наші села. Слід згадати, що за панщизняних часів не давали сільському населенню горівки ані других одурманюючих напоїв, тому, що пани хотіли мати здорових і сильних робітників, тверезих і здатних до тяжкої панщизняної праці.

Пани на ґвалт вкривають сіткою коршем дойзди до міст, гостинниці — головніші дороги та жидів наставляють шинкувати горівкою. В самій сяніцькій землі можна було начислити сотки коршем при битому цісарському шляху. Від Ліська — попри шлях до Сянока — через Загіря, — з Сянока до Тиряви — на північ, з Сянока до Тиряви — на південь до Риманова, вітак через Роги на право до Коросна — на ліво в гори до Дуклі — до Яслиськ, підгірським шляхом до Жмигороду, через Крампну, в Горличчині через Устя Руське — в Новосандеччині, в меншій мірі в Стрижівщині та Бічнині будують великі заїздні коршми. Ще сьогодні подибаємо при битих карпатських шляхах від сходу на захід — вздовж цілого карпатського підгіря старі великі мурувані коршмиська, що в них ночували балки карпатських мандрівників, які довозили з полудня власні, рані угорські овочі, сіль та торгували ріжним господарським і промисловим добром. Ці придорожні коршми мали ріжні назвиська: Довга за Загірям, Мурована на Сяні, Сліпа за Бськом, Безворітня в Рогах, Пірчива коло Устя, Глибока перед Явірниками, Підсіння в Риманові, Бляхівка в Сяноці, Під Грабом в Коросні і т. п. Але їхне призначення було розпивати в першій черзі доокличне населення та стягати ріжні оплати від доїздів і переїздів. Перші жиди заходили в карпатські оселі ще в XVI. ст.; їх спроваджували двори, бо торгівлю вважали невідповідним, або непочесним заняттям для селянського населення. Одначе сталого осідку жиди не мали ще тоді в Карпатах. Народ освобождений з кріпацтва був безпомічний, неосвідомлений; не знав, що треба йому тепер заводити в свойому селі новий лад і порядок, краще виховувати своїх дітей та замісць покориститься повною особистою свободою, найшов собі розраду в пітниці.

Зразу не було кому його боронити та перестерегти перед новим нещастям. Щойно ідейне нове українське духовенство на чолі з львівським митрополитом, кардиналом Михайлом Левицьким стає до боротьби з піянством, взиває до поширювання тверезости та закладає брацтва тверезости при наших церквах. Але цей перший відрух духовенства — хоч незвичайно корисний для простолюддя — налякав дідичів, власників горілень і вони повели нагінку на цих ідейних душпастирів. Тоді влада заборонила українському священству поширювати та попирати діяльність проти піянства. І засновані брацтва загибають, та нарід тоне в отрутах.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

НЕМА ЦІКАВИХ?

Два визначні англійські часописи: „Йоркшер Пост" і „Ню Стейтсмен енд Нейшен" від довшого вже часу ведуть кампанію за те, щоби британський уряд виступив публично зо заявою про свої воєнні цілі.

Як недавно телеграфував до „Шікаго Дейлі Нюз" його лондонський кореспондент Вилйєм Стовнмен, британський премієр Чорчил уважає всякі такі домагання напастю. Доносили потім, що й Гарі Гопкинс, висланник американського президента до Англії, заявив, що в Америці ніхто „за виїмком кількох інтелігентів" не цікавий знати британські воєнні цілі.

Нюйорський тижневик „Ню Репоблик" каже, що в Америці число людей, що хотіли би знати британські воєнні цілі, зовсім не таке мале.

Ганс Шмідт, як видно німець, у дописі до „Ню Йорк Таймсу" звертає увагу, що, якби Англія сказала явно й виразно, за який порядок у світі вона побивалася би на випадок своєї перемоги, то це певно підкріпило би англійські симпатії в Злучених Державах.

ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ?

Доносять з Москви, що Літвінова, не так ще давно політика в заграничних справах, і пятьох інших викинено з центрального комітету комуністичної партії, бо, мовляв, вони не можуть виконувати своїх обовязків.

Що це значить? — питається світ.

Ближчого пояснення нема, і світ поясняє, що видно між Літвіновим і Сталіном зайшла така ріжниця в поглядах, що між ними ніякого містка не можна перекинути. У чому ця ріжниця? Догадуються, що певно в відношенні Росії до Німеччини.

ЯВНО И СЛАВНО.

Викинення Лівінова нагадує так звану „Незалежну Робітничу Лігу Америки", котру зорганізували Джей Лавстовн і його прихильники, що їх в 1929 році пригнано з комуністичної партії на приказ Москви.

Недавно тому ця „Ліга" відбула свою конвенцію й на ній ухвалила резолюцію, в котрій говориться:

„Всі організації, партії й групи, що вийшли зо старих соціялістичних і комуністичних рухів, стратили ґрунт для існування...

„Нема що закривати очей на факти. Наша теперішня організація як організація також пережилася... Тому ми, делегати на краєву конвенцію Незалежної Робітничої Ліги Америки, розваживши докладно ціле положення, рішили розвязати Незалежну Робітничу Лігу Америки та звільнити всіх її членів і урядників від всяких дальших зобовязань".

Що ми не думали би про цю організацію, як вона жила, але про її смерть можемо сказати, що сказав один принц Шотляндії на вістку про смерть свого батька: Ніщо в житті йому не вдалося так гарно, як покидання життя.

НАДІЯ З ЧЕСНОЇ СМЕРТИ.

Сказали при нагоді ухвалювання резолюції про смерть своєї організації провідники згаданої „Незалежної Робітничої Ліги Америки", що вони ухвалюють резолюцію про смерть своєї організації не в настрою розгрому, але в почутті надії.

На перший погляд ока це якось дивно виглядає звязувати почуття надії з ухвалюванням смерти організації. А преціньж при довшій застанові можна додуматися певної рації в цих словах.

Яка ситуація виникнулаб, якби організація, яка набралася почуття, що вона не має ніякої цілі існувати, далі існувала? Звісно, вона не жила би, а клигала би, животіла. Вона вдавала би, що вона живе. Члени чули би, що вони ніякої важної задачі в житті сповняти не можуть, а організації не похоронять лише на те, щоби дурити других і себе, що ще ніби то живе. Люди, що росли би в такій організації, мусіли би з часом набратися підозріння, що й інші організації людей теж важних цілей не мають, що й інші це трупи.

Поступити інакше, значить якраз піддержувати здоровий погляд на громадське життя; що те, що здорове, живе й буде жити.

ДОКАЗАВ?

Якийсь Адам С. Ґреґоровіюс написав до тижневика „Ню Репоблик" листа, в якому пробує доказати, що це хибно говорити про переслідування непольських народів Польщею. Згадав очевидно й українців:

„Чи арештування українських провідників по російській окупації південної Польщі вказує, що Польща переслідувала ту менщину?"

Цими словами він хоче сказати, що, якби Польща була переслідувала українців, то російський уряд не найшов би ні одного українського провідника.

Ґреґоровіюс допускається тут звісного льоґічного кругарства. Він підсуває читачеві в скритий спосіб, що переслідувати значить знищити до шпунту. Колиб переслідування значило повне знищення, то очевидно факт, що російський уряд по окупації українських провінцій польської держави там ще застав якихось українських провідників, був би доказом, що в Польщі переслідування не було. Та біда в тому, що такого розуміння слова переслідувати, яке підсуває читачеві пан Ґреґоровіюс, просто ніхто не приймає. І пан Ґреґоровіюс як буде говорити про переслідування поляків німцями, певно не буде так розуміти слова „переслідування", бо в такому разі він мусів би сказати, що в Польщі тепер німці поляків не переслідують, бо чейже всіх польських провідників німці ще не перебили.

БЕЗ СОРОМУ.

Дивує мене в цьому випадку не те, що пан Ґреґоровіюс таким крутарським арґументом послуговується, щоби доказати, що в Польщі не було переслідування українців. Хто поляків знає, той знає, що вони без сорому вживають проти українців засобів, яких думаюча людина певно не вживала би.

Що мене в цьому випадку дивує, то факт, що ось тут польський апольоґ (оборонець) виступив з типічно польською обороною в американському журналі.

Для мене це є доказом того, що вони так звикли до недбалого думання в поведінці з власними людьми, що навіть, як їм приходиться виступати перед чужими, вони запрезентовуються з таким самим думанням.

Це я вважаю важним явищем для нас. Най лише поляки видержують у своїй письменній політиці так далі, то нам нічого боятися польської пропаґанди.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

КОГОВС, Н. И.

Святочна Вечера.

В неділю, 12. січня, наш 29. відділ Самостійного Українського Золотого Хреста святкував „Щедрий Вечір", по подільському звичаю. На свято прибула ціла наша громада й члени всіх місцевих організацій. Членкиці приготовили для зібраних гостей гарну вечерю. О. парох Мартинюк відкрив вечерю молитвою і відспіванням коляди „Бог предвічний". В часі вечері піднялась завіса й на сцені показалась жива картина з щедрого вечера. Картина представляла українську родину з дітьми. Приявні привитали її рясними оплесками. В тій картині, як батько виступав п. Конікевич, а як мати пані Катерина Коник, а діти: Люба Коник, Дорця і Йоанна Копча і Іван Вареница. Всі вивязалися добре зі своїх роль. В часі цеї картини ввійшли на сцену члени ОДВУ і відколядували кілька коляд. Опісля членкиці С. У. З. Х. відщедрували кілька щедрівок. Підчас вечері о. Мартинюк забрав голос і висказав своє захоплення живим образом та закликав приявних, щоб придержувалися своїх народних звичаїв, бо ті звичаї гарні. Згадав за рідний край, як там терпить український народ, як святкує щедрий вечір, та скільки сліз ллється по українських хатах! Дальше забрав голос проф. Сокольський і висказав кілька щирих слів про свято щедрого вечера. А також забрала голос предсідниця пані Заблоцька, привитала всіх зібраних на святі, подякувала всіх за їх так численну участь і завізвала до збірки. Збіркою занялись: пані Ольга Коник і панна Павлина Жмуд. Збірка принесла $44.80.

Зложили по $3: Й. Білінський; по $1: Софія Білінська, Анна Дубас, П. Шаршанович, О. Лесняк, В. Сташко, Н. Н., В. Копик, М. Говікович, П. Жмуд, Йоанна Жмуд, Б. Жмуд, Н. Заблоцький, Катерина Заблоцька, Й. Дзямба, І. Ядлош, Г. Недільський, Катерина Коник, Маланія Дерлиця; по 75 ц.: І. Копча; по 50 ц.: Марія Ракоча, Ева Коба, І. Коба, Анна Барна, Хрестина Чубак, Олена Кульчицька, Марія Баюс, Ольга Коник, Ева Сташко, В. Люблянецька, Анастазія Люблянецька, Л. Конікевич, Марія Филяк, А. Бабяк, В. Дерлиця, пані Шклярик, Д. Мричко, В. Поврозняк, Каспер, Анна Каспер, Анна Енсел, Євдокія Афінович, Анна Коник, пані Марра, С. Постоловський і панна Павлина Жмуд.

Пані Ольга Коник подякувала всім приявним за їх щедрі жертви. Свято закінчено колядою „Во Вифлеємі".

По виплаченню розходів управа відділу вислала $5.00 через Обєднання на українських збігців, а $5.00 на жіночий журнал „Україну".

За 29. відділ С. У. З. Хреста:

Катерина Заблоцька, предс.;

ВТІКЛИ НА ПОЛЬСЬКІ ПАШПОРТИ

СЕВІЛЯ (Еспанія) — Бувший румунський король Кароль втік з Еспанії, разом зо своєю любкою, чи жінкою, Маґдою Люпеску, до Портуґалії, щоб звідтам пробувати дістатись до Америки. В Еспанії його інтерновано. Там хотіли арештувати Маґду Люпеску, яку румунський уряд обвинувачує в тому, що спроневірила державні фонди. Найцікавіше те, що бувший король румунії втік на пашпорт Польщі.

3-та сторона

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ

Андрій Чайковський походив, як відомо, із підсамбірської ходачкової шляхти. Живуть там по селах численні роди Кульчицьких, Чайковських, Баранецьких, Ільницьких, Гординських, Дидинських, Яворських, Ординських, Кобилецьких, Білинських тощо. Своїм способом життя не ріжняться вони зовсім від сусідуючих з ними селян. Гнете їх та сама біда, що й кожного галицького селянина. Працюють так само, як ті, в поті чола на своїх дрібненьких ґрунтах. Тиснуть їх однаково податки та переднівки, як інших селян, якими все таки погорджують і від яких завжди і всюди відмежовуються.

Села, де живе ця шляхта, мають переважно шляхетські назви, як: Кульчиці, чи пак Кільчиці, Ортиничі, Чайковичі, Гординя, Ільник, Явора, Білиня.

Ходачковий шляхтич завжди дуже гордий зо свого шляхотства й дбає про те, щоб не входити в подружжя з нешляхтою. Андрій Чайковський зробив якраз такий мезаліянс, бо взяв за жінку Гладиловичівну, що не могла почванитися шляхетським походженням. Її предки виводились із міщан Радимна, містечка, положеного між Перемишлем та Ярославом, славного з виробу шнурів до посторонків.

Першим Гладиловичем, з яким стрінувся був Чайковський на шляху свого життя, був пок. Дамян, що пізніше, як професор академічної ґімназії у Львові, був один із засновників часопису „Діло". Зустріч ця вплинула раз на завжди на світогляд А. Чайковського.

Було це тоді, коли Чайковський малим хлопчиною зголосився був до першої кляси самбірської ґімназії. Попав там якраз на молодого заступника вчителя, Дамяна Гладиловича, а спитаний ним по українському про імя та назвище, зарекомендував себе зразу по-польському: „Анджей Чайковскі". І тільки на поновний запит вже в ґрізному тоні доглупалося хлопя, про що ходить і назвало себе в рідній мові: „Андрій Чайковський".

Інцидент цей, хоч малий по собі, збудив у душі Чайковського любов до рідної мови. Від тоді все дорожив нею й нераз згадував свою зустріч з Дамяном, з яким жив потім у сердечній дружбі.

Другим далі Гладиловичем, що стрінувся з Чайковським, був молодший брат Дамяна, пізніше інженер, Филарет. І ця зустріч не була Андрієві милою, бо ходило тут про сестру Гладиловичів, Наталію, що вчилась у цім самім часі в учительській семінарії в Самборі. Андрій, що вже тоді ходив до пятої кляси, пізнав її на якійсь шкілярській забаві і залюбився в дівчині.

Старший від Андрія одною клясою, Филарет уважав своїм обовязком заступитись за доброю славою своєї сестри, забороняючи Андрієві „морочити голову" дівчині. Андрій приняв докори Филарета без слова протесту, всеж таки зоставився й далі вірний предметові своєї любові і зараз по зложенні іспиту зрілости зголосився до батьків по руку Наталії. Батько Гладиловичів, о. Юрій, що був парохом у Сяніччині, а потім у Хирові, пригорнув щиро поважного над свій вік юнака. Від цього часу став Чайковський зживатися з родиною Гладиловичів, з якою ділив злі й добрі хвилі життя. А передусім суджена, Наталка, стала йому вже від тоді вірною приятелькою, а навіть його ангелом-хоронителем. Всюди, чи то на університетських студіях, чи в військовій службі, чи в воєнній заверюсі в Босні, просвічувала Андрієві гарна й чиста, як лелія, особа Наталки, що віддалювала від нього всі низькі почування, а вливала в його серце віру й надію на будуче.

По зложенні правничих іспитів звінчався Андрій з Наталкою, й обоє розпочали своє довге життя, виповнене то радістю, то журбою. Жили зпочатку у Львові, в недостатку — правда, але щасливі взаїмною любовю. Потому перенеслись до Бережан, де Чайковський розпочав трудяще життя взірцевого громадянина.

А життя це було дослів від рана аж до пізньої ночі виповнене найріжнороднішою працею. Справді, можна було дивуватися, як ця людина не марнувала ані хвилини свого часу.

Конференції з клієнтами у власній канцелярії, розправи в суді і знов канцелярійна праця цілий день, а вечорі призначені на працю по товариствах, як „Просвіта", „Бурса", „Боян", і багато-багато інших. Навіть обідова пора була використана не тільки на сам обід. Конче мусіло знайтися кілька хвилин, щоб „пан меценас" міг припасати фартуха й віддатись фізичній праці в своїм варстаті, де точив і різьбив, майстрував кухри, валізи та переплітав книжки. А майстер з нього був неабиякий; це признавали йому знавці, фахові майстрі, і тільки дивувались, коли й де „пан доктор" цього всього навчився. До речі, Чайковський навчився майстерки ще в школі від професора бл. п. Лашкевича, якого все з подякою згадував, й обовязково в переїзді через Самбір відвідував.

При обіді, між однією та другою стравою, читалося щоденну пресу, бож цікаво було знати, що діється на широкім світі, а тут усе часу не стає. Оставалось хіба ще кілька годин на нічний відпочинок...

І тоді тільки, коли всі поснуть, заходив Чайковський у свою канцелярію, де, забуваючи за свою прозаїчну буденщину, переливав на папір свої найкращі гадки, що — як сам говорив — не давали йому цілий день спокою. Так повстали „Спомини з перед десяти літ", „В чужім гнізді", „З ласки родини" й багато інших. А поруч цього поважна кореспонденція з Дамяном Гладиловичем, Костем Левицьким, Іваном Франком та іншими приятелями. А скільки то праці було при розбудженні Бережанщини, скільки клопотів для піддержання життя, що ледве-ледве починалось! Тут віче, там нарада, там знов поїздка на село, а всюди треба стерегтися всяких перепон, ставлених нераз таки своїми...

Бережанщина, що спала дотепер сном праведного, почала оживлятись. Стрічає тут Чайковський радника Базя Яворського й втягає його у вир політичного життя. Висока гідність директора скарбової округи дає громадянській праці повну волю рухів, бо Яворський має всюди „плечі" й нікого не боїться. Ласкава доля зсилає до Бережан, як сотрудника, знаного вже тоді композитора о. Остапа Ніжанковського. Стара приповідка, що, де зійдуться три українці, там твориться квартет, справджується напричуд точно. Чайковський, Яворський та Ніжанковський засновують „Боян", що дзвінко несе пісню на цілий повіт. Крім „Бояна" повстає театральний гурток, в якому виступають, як актори, перші тузи Бережанщини, не виключаючи й самого Чайковського.

В активному житті повіту беруть участь достойний о. Сильвестер Лепкий та його син Бодьо, тільки студент фільософії, а вже всіма шанований, як видимий будучий талант. Дальше йде старенький приятель молоді, о. шамбелян Соневицький, а найбільше вдаряє в очі присутність між іншими людей, закованих у військовий мундир, а саме: військового лікаря д-ра Ковшевича та ротмістра жандармерії Бриковича, під яких одностроєм било гаряче українське серце. А всі вони гуртуються коло особи Чайковського, що вмів розвеселити, і добру раду дати, а навіть і сказати тверде слово правди...

На чергу приходить „Сокіл" і „Січ", і тут тільки пірнув Чайковський цілою душею, бо в цих фізичних організаціях бачив шлях до волі.

На якийсь час перед війною перенісся Чайковський із Бережан до Сколього, між бойків, а потім до Самбора, близько своїх рідних сторін.

Повоєнні події кинули його в Коломию, де дожив свого трудящого віку. Там і припала гуцулам честь відпровадити найліпшого Сина України на вічний супочинок.

Степан Гладилович.

КОРОЛЬ ВИТАЄ ВАЙНЕНТА. — Англійський король виїхав на стрічу американського амбасадора Вайнента так як президент Рузвелт виїхав був на стрічу британського амбасадора Галифекса.

Поляріс, Полярну Звізду, цебто звізду північного біґуна, ніколи не видко з місцевостей, на південь від рівника.

Роберт Брако.

У МРЯЦІ

I.

Було це в десятій годині вечором у місяці вересні.

Вузкою вулицею Сперанцеля волікся непевною ходою, то зупинявся, то спирався об мур худорлявий мужчина, блідо-жовтий на лиці, і з щетинястою бородою. Очі мав напів прижмурені, на голові брудний капелюх, знищений від сонця та дощу. Черевики його були викривлені й обліплені болотом. Там, де вулиця Сперанцеля з вулицею Д'Афріто, де щебуло досить людей, що верталися до дому, незнайомий нараз похилився, зігнув коліна та впав лицем до землі.

Товстелезна перекупка, що продавала печені каштани, що мала піч на розі вулиці, скрикнула перелякана. Багато прохожих пристануло, кількох цікавих вийшло з крамниць, які саме мали замикати, одні станули на порозі, інші прибігли, щоби зблизька бачити це видовище. Із сусідніх підозрілих домів вибігли жінки з волоссям однаково зачесаним, у гарненьких черевичках або пантофельках, у білих спідницях, що наче білі плями відбивалися в сутінку.

Незнайомий лежав на землі непорушно. Звідусіль чути було крики:

— Вмер! Вмер!

— Нещасливий! Згинув із голоду!

— Дивіть, який винужденілий!

Хтось озвався: — Далебі, то нечуване! Не видно навіть ніде поліцая!

Інші додавали:

— У цивілізованому місті таке не повинно траплятися!

Одна з жінок, що прибігли з цікавости, протиснулася крізь юрбу, схилилася над зімлілим і сказала, що ще живе.

— Не вмер! Не вмер! — стала кричати що-сили.

А потім звернулася до лежачого, крикнула йому голосно до вуха:

— Добрий чоловіче! Добрий чоловіче! Як почуваєтеся? Кажіть! Може хочете пити? Може їсти?

Цей, що лежав на землі простогнав слабо.

Жінка закричала:

— Хоче їсти! Хоче їсти! Не вмер! Люди, хоче їсти!

Крізь юрбу протиснулася перекупка, що продавала печені марони, й дала йому пригорщу. Молода жінка взяла два чи три марони, вложила їх зімлілому в рот.

— Зїв, зїв!

— Хто зна, скільки днів не їв!

— Мусить бути з ліпшої родини, бо не має відваги просити милостині.

Тимчасом незнайомий зїв другий марон і при помочі молодої жінки, якої милосердя всі подивляли, став помало підводитися. І знову за спонукою тієї жінки з недалекого шинку приніс хтось склянку вина, сильного, густого наче чорнило. Хорий покушав лише трошки та відняв зараз уста від склянки, а поглядом давав зрозуміти, що не може пити більше.

— Видно, — сказала милосердна жінка — непризвичаєний до вина. А заохочена успіхом, забажала приспорити йому трохи грошей та сказала це голосно, бо думала, що присутні також дадуть по кілька сольдів. Та сталося інакше. Багатші стали розходитися, начеб видовище вже скінчилося.

Чверть години минуло на даремному вичікуванні милостині, аж нараз якась стара жінка на розі сусідньої вулички стала кричати нетерпляче:

— Кармеле, Кармеле! Ходиж уже! Що до чорта там робиш?

— Іду, йду вже, — сказала опікунка хорого.

Та заки відійшла, хотіла виправдатися перед незнайомим, який, видно, почувався вже краще, бо зітхнув тяжко та став відказувати на рівнодушність людей.

— Вже мушу йти, добрий чоловіче. Я також бідна. Нужда зіпхнула мене до мого соромного звання, без нього не малаб я на хліб насущний. То для нього!... для нього!

Саме в цій хвилині молоденький хлопчик, в одній сорочинці, з трудом підліз босими, худощавими ноженятами до жінки та вчіпився її спідниці. Розплакався.

Мати старалася втишити його:

— Тихо, тихо, сину, не плач, мама купить тобі конфітур.

І взяла дитину на руки, стала пестити й цілувати, а потім ще раз звернулася до незнайомого.

— Чуєте, добрий чоловіче, я живу там на розі тієї вулички, перші двері направо від коровячої стайні. Як колись переходитимете, то загляньте до мене, може буду мати шматок хліба й трохи сира...

Стара наймичка стала здалека знову кликати.

— До сто чортів! Кармеле! Прийдеш уже раз, чи ні?

— Йду, вже, йду. Чого так кричите?

Незнайомий слідкував пильно за Кармелею, поки не дійшла до старої жінки, потім обі ввійшли до згаданої вулички.

(Кінець буде).

ВЕЙҐАН НА ВАЖНИХ НАРАДАХ

До Віші прилетів з Африки ген. Вейґан, щоб відбути наради з маршалом Петеном у справі воєнних подій в Африці й Азії.

СТРАХ ПЕРЕД ВЕЛИКИМ СТРАЙКОМ

ВАШИНҐТОН. — Урядові кола пильно слідкують за настроями в юніях вуглекопів і залізної руди, побоюючись, що ці юнії, можуть незадовго виступити спільно на страйк. Вони мають членства 750,000 робітників. Якби вони разом виступили на страйк, цілком спаралізувалиб воєнний промисл.

КОЛИ ПІДУТЬ НІМЦІ НА ГРЕЦІЮ?

ЛОНДОН. — Дуже тяжко вгадувати, який буде найближчий німецький воєнний крок. Але назагал британці переконані, що німці не підуть зараз війною проти Греції, а будуть пробувати продовжати якийсь час „війну нервів" і так змушувати Грецію до здачі. А коли це не вдасться, тоді зачнуть офензиву. Метода буде та сама, якої вони вживали передше в інших краях, зокрема, коли зачинали кампанію проти Польщі.

БРИТІЙЦІ ПРО НІМЕЦЬКІ ВТРАТИ

З міністерських британських обчислень виходить, що німці втратили на ріжних фронтах, крім Середземного моря, від початку війни 5,346 літаків. Разом з тим вони втратили в тому самому часі ще 13,365 осіб. Британці втратили за той час, як подає міністерство, 854 літаків.

Конечність є далі матірю винаходів. Британія винайшла процес (перетвір) скроплювання соломи слабим розчином випалюючої соди так, що солома палюючої соди, і солома є лекше перетравлюваною і більш поживною пашею для худоби.

ТЕЖ СІДАЙ СТРАЙК. Трицять жінок, що назвали себе „матерями-хрестоносцями", завзялися робити в Вашингтоні ріжні демонстрації проти ухвалення закону про допомогу Британії. Між іншим вони засіли на марморовій долівці сенатського будинку в Вашингтоні й домагалися говорити з сенатором Ґлесом з Верджінії. Сенатор заявив, що вони поводилися галасливіше, ніж перекупки.

ТАРЗАН, ч. 244. Людський гончий пес.

Тарзан привязав дівчину за руки до галузи дерева і сказав на прощання: „Ти зможеш увільнити себе. Але коли це зробиш, я вже буду далеко".

Сказавши це, він зіскочив з дерева і, впавши ниць, почав нюхати за слідами Тома. Знайшовши їх, миттю поспішив вперед.

Дівчина дивилась з гори і дивувалась, що цей чоловік міг нюхом вітнаходити сліди, немов звір. Це вправляло її в подив.

Та вже по хвилі вона почала моцуватись, щоб увільнити руки. Вонаж не може допустити до того, щоб цей її ворог відобрав її Тома.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".